

Такриз

ба автореферати диссертатсияи Садиров Шарафчон Ахтамович дар мавзуи «Таърихи Систон» - ҳамчун сарчашмаи таърихӣ», барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои таърих аз руи ихтисоси 07.00.09. - Таърихнигорӣ, маъхазшиносӣ ва методҳои таҳқиқоти таърихӣ. - Душанбе, 2022.

«Таърихи Систон» аз зумраи куҳантарин осори таърихӣ чун тарҷумаи «Таърихи Табарӣ»-и Балъамӣ, «Ҳудуд-ул-олам мин ал-Машриқ илал Мағриб»-и муаллифи номаълум, «Зайн-ул-ахбор»-и Гардезӣ ва амсоли онҳо ба шумор меравад, ки ба забони форсӣ таълиф гардидааст. Ин китоб бори нахуст дар тӯли солҳои 1881-1885 дар поварақи рӯзномаи «Эрони қадим» бо сабӣи Абдулазимхони Гургонӣ ва бо номи «Таърихи Систон» ба таъъ расида минбаъд бо ҳамин ном шуҳрат пайдо намуд. Баъд аз он Маликушшуаро Баҳор аз рӯи яке аз нусаҳои қадимии ин асар матни интиқодии онро бо тасхехоти худ соли 1936 бо ҳамон ном ду маротиба, (солҳои 2004, 2009) ба таъъ расонидааст.

Рисолаи илмӣ Садиров Шарафчон Ахтамович дар мавзуи «Таърихи Систон» - ҳамчун сарчашмаи таърихӣ ба таҳқиқи яке аз осори арзишманди асримиёнагӣ бахшида шуда, дар таърихи халқи тоҷик аҳамияти вижаеро дорост.

Рисолаи мазкур масъалаҳои мубрами илмӣ таърихию маъхазшиносӣ нигаронида шуда, муҳимияти он дар самтҳои омузиш, таҳлил ва тарғибу ташвиқи осори ниёгон, дар баланд гаштани худшиносии миллий ба зерӣ пажӯҳиш оварда шудааст.

Рисолаи мавриди назар аз муқаддима, се боб, ҳашт зербоб, хулоса тавсияҳо ва рӯйхати адабиёт иборат аст.

Дар муқаддима мубрамияти мавзӯ, аҳамияти таҳқиқ, дараҷаи омузиши мавзӯ, мақсад ва вазифаҳои таҳқиқ, навгониҳои илмӣ, манбаъҳо, асосҳои назариявӣю методологӣ, равишҳои илмӣ таҳқиқ ва ғайра асоснок карда шудааст.

Боби якуми диссертатсия «Маълумоти умумӣ дар бораи «Таърихи Систон» ном дошта, аз ду зербоб иборат аст. Дар зербоби якум, «Анъанаҳои таърихнигорӣ халқи тоҷик ва аҳамияти он дар илми таърих дар мисоли «Таърихи Систон» сабаб ва аҳамияти ба вучуд омадани як навъи дигари таърихнигорӣ – таърихи маҳаллӣ дар асрҳои миёна таҳқиқ карда шуда, ҷойгоҳ ва мавқеи «Таърихи Систон» дар таърихи халқи тоҷик дар муқоиса бар манобеъи дигари таърихӣ муайян карда шудааст.

Зербоби дуюми боби якум «Ҷуғрофияи сиёсӣ, иқтисодӣ ва таърихӣ Систон дар инъикоси «Таърихи Систон» унвон дошта, аз ҷумла муаллиф қайд мекунад, ки «Таърихи Систон» дар бораи ҷуғрофияи таърихӣ ва шароити иқлимию табиӣ Систон ва баъзе маҳалҳои ҳамҷавори он маълумот медиҳад, ки ахбори осори дигари ҷуғрофӣ ва таърихиро комил месозад.

Боби дуюми рисола «Инъикоси таърихи бостон ва асримиёнагӣ дар «Таърихи Систон» ном дошта, аз чор зербоб таркиб ёфтааст. Зербоби якум «Таърихи бостонии тоҷикон бар асоси маълумоти «Таърихи Систон» ба инъикоси таърихи бостонии тоҷикон бахшида шудааст. Дар ин қисмат унвончу ба хулоса омадааст, ки «Таърихи Систон» ҳамчун дигар осори

таърихӣ ва адабии форсӣ давраҳои асосии таърихи ақвоми эрониҷадро баён карда, дар баъзе ҳолатҳо ин ахборро такмил месозад. Зербоби дуҷуми боби дуҷум «Таърихи Систон» сарчашмаи таърихӣ доир ба замони истилои араб» ном дошта, дар он перомунӣ истилои сарзамини Систон аз ҷониби арабҳо маълумот дода мешавад.

Зербоби чоруми боби дуҷум «Таърихи Систон» ҳамчун сарчашмаи таърихӣ доир ба асрҳои XI-XIV номида шуда, унвонҷу ахбори «Таърихи Систон»-ро чун сарчашмаи муҳимми таърихӣ барои омӯзиши асрҳои XI-XIV Хуросону Мовароуннаҳр ва ба хусус вилояти таърихии Систон ҳисобида, маводи он ҳанӯз ба қадри кофӣ истифода нашудааст. Сарфи назар аз кӯтоҳбаёнӣ ва пайваста набудани воқеаҳои ин давра, он дорои аҳамияти муҳими илмӣ мебошад.

Боби сеюми рисола «Таърихи Систон» ҳамчун сарчашмаи таърихӣ иҷтимоии минтақа унвон дорад. Дар зербоби якуми он «Ҷунбишҳои мардумии минтақа дар «Таърихи Систон» перомунӣ шӯришҳои халқии ҳудуди Систон маълумот медиҳад.

Муаллиф ба инъикоси ҷунбишҳои халқӣ дар сарчашмаи мавриди таҳқиқ ва фарҳангу мардумшиносии тоҷикон дар асрҳои миёна таваҷҷуҳ карда заминаҳои шӯришҳои мардумӣ ва нигоҳи муаллифи «Таърихи Систон» ба ин шӯришҳо ва сарварони онро мавриди баррасӣ қарор дода, «Таърихи Систон»-ро сарчашмаи муҳим дар бораи ҳаракатҳои халқӣ дар ҳудуди Систон шуморида, қайд намудааст, ки бо истифода аз ин маълумотҳо метавон баъзе санаҳоро дақиқ карда, гузоришҳои дигар манбаъҳоро тасҳеҳ ва такмил дод.

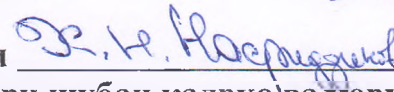
Зербоби дуҷуми боби сеюм «Фарҳангу мардумшиносӣ ва суннатҳои давлатдорӣ минтақа дар тасвири «Таърихи Систон»» унвон дошта, унвонҷу роҷеъ ба фарҳангу мардумшиносӣ ва низомӣ даргоҳу девонсолорӣ асримиёнагии тоҷикон манбаи бозтасвир буда, монандии ахбори он бо ахбори сарчашмаҳои дигари хаттӣ гувоҳи дақиқ будани ин сарчашма мебошад.

Дар ҳулоса муаққик бардоштҳои ҳудро дар 14 банд ҷамъбаст намуда автореферат тибқи талаботи ҷорӣ Комиссияи олии аттестатсионӣ назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон таҳия гардида, моҳияти илмӣ он пурра ба талабот ҷавобгӯ мебошад ва барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои таърих сазовор аст.

Муқаррир: мудири кафедраи
фанҳои гуманитарӣ Донишгоҳи давлатии
молия ва иқтисоди Тоҷикистон,
н.и.т., дотсент

Насриддинов Х.Н.

Имзони -ро тасдиқ мекунам
Сардори шубаи кадрҳо ва корҳои махсус Шарипов У.
05.10.2022

